

Heidegger ve Nietzsche’de Değerlere Göre Düşünme

Heidegger and Nietzsche on ‘Thinking in Values’*

Nuri ÇİÇEK**

Heidegger değerlere göre düşünmeyi Varlık’a karşı edilen en büyük saygısızlık olarak nitelendirir ve bu bağlamda Nietzsche’nin önerdiği yeni değerler yaratma ve yeni bir ahlâk anlayışı inşa etme konusundaki projelerini eleştirir. Bu makalede Heidegger’in bu eleştirisinin yanıtıcı olduğunu göstermeye çalışacağım. Burada göstermek istediğim şey Heidegger’in itirazının felsefi kavrayışına dayandığı ve daha da önemlisi Nietzsche’de küçümsemesine neden olan şeyin kendisinin de “değerlere göre düşünmeye” bir örnek teşkil ettiğidir. Başka bir deyişle, Heidegger’in her türlü değerlendirmeye dayalı mesaja yönelik eleştirisinin kendisinin de değerlendirmeye dayalı bir mesaj olduğunu göstermeye çalışacağım. Bununla birlikte, olumlu taraftan, Heidegger’in mesajının, açık bir şekilde değerlendirmeye dayalı bir mesaj olarak ele alındığında hem önemli hem de kabul etmek istemese de değerli olduğunu da iddia edeceğim. Fakat bu mesajın Nietzsche’nin tutumuyla çelişmediğini tersine iki durumun birbirini tamamladığını göstermeye çalışacağım.

I

Heidegger’in Nietzsche eleştirisini incelemekle başlayalım. Heidegger *Metafiziğe Giriş*’te şöyle der:

Değerlere ilişkin fikirlerin ne kadar inatçı bir şekilde on dokuzuncu yüzyılda yer ettiği ve Nietzsche’nin dahi bu perspektiften ayrılmadığı görülmektedir. Başyapıtı olan *Güç İstenci*’nin alt başlığı da *değerlerin yeniden değerlendirilmesidir*. Üçüncü kitabı ise *yeni değerler kurma denemesidir*. Nietzsche’nin değerler düşüncesinin karmaşasına saplanıp kalması, onun tartışmalı kökenini anlayamaması, felsefenin gerçek merkezine ulaşamamasının nedenidir.¹

Yine “Nietzsche’nin Sözü” adlı çalışmasında Heidegger bu eleştirisini genişletir ve Nietzsche’nin nihilizmin üstesinden gelmede neden başarısız olduğunu açıklamak için kullanır:

Nietzsche güç istencinin metafiziğini özellikle nihilizmin aşılması olarak anlar. Ve aslında, nihilizm yalnızca en yüksek değerlerin değersizleştirilmesi olarak anlaşıldığı ve güç istemi, tüm değerlerin yeniden değerlendirilmesi ilkesi olarak, en yüksek değerlerin yeniden ortaya konmasından hareketle düşünüldüğü sürece, güç istemi metafiziği gerçekten de nihilizmin aşılmasıdır. Ancak nihilizmin bu aşılmasında değer düşüncesi bir ilkeye yükseltilir.

Ne var ki, eğer değer, Varlığın Varlık olmasına, Varlığın kendisi her neyse o olmasına (kendinde varlık) izin vermiyorsa, bu varsayılan üstesinden gelme her şeyden önce nihilizmin tamamlanmasıdır. Metafizik varlığın kendini düşünmemekle kalmaz, bu Varlığı düşünmeme ile varlığı yüceltici biçimde düşündüğü illüzyonun arkasına

* D. J. Detmer, Heidegger and Nietzsche on ‘thinking in values’, The Journal of Value Inquiry: 23, 275-283, 1989.

** Çeviren: Arş. Gör., Aksaray Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü, nuricicek@yandex.com.tr, Orcid: 0000-0002-7565-475X

saklanarak Varlığa bir değer atfeder ve böylece var olmaya ilişkin sorular gereksiz hâle gelir. Ancak, eğer her şeyi değerlere göre düşünmek, Varlığın kendisine ilişkin düşünüldüğü zaman nihilizmse, Nietzsche'nin en yüksek değerleri önemsememesi anlamındaki kendi nihilizm anlayışı da sonuçta nihilist bir deneyimdir.²

Bu eleştirinin temelini oluşturan teorik endişenin en kesin düzenlemesi Heidegger'in "Hümanizma Üzerine Mektup" adlı eserindeki önemli bir pasajda bulunabilir:

Nihayet, bir şeyin 'değer' olarak nitelendirilmesiyle, tam da bu şekilde değer verilen şeyin değerinden yoksun bırakıldığını fark etmek önemlidir. Yani, bir şeyin bir değer olarak değerlendirilmesiyle, değer verilen şey yalnızca insanın değerlendirmesi için bir nesne olarak kabul edilir. Ancak bir şeyin Varlığında ne olduğu, özellikle nesnellik değer karakterini aldığı anda, onun bir nesne olmasıyla tükenmez. Her türlü değerlendirme, olumlu bir değerlendirme yapılmış olsa dahi öznelleştirmez. Değerlendirme Varlıkların varlık olmalarına izin vermez bunun yerine değer atfetme varlıkların meşruiyetlerine sadece bir nesne olarak izin verir. Değer atfetmenin nesnel olduğunu kanıtlamaya çalışmak anlamsızcadır. Ne zaman birisi Tanrı'nın en büyük değer olduğunu göstermeye çalışırsa, bu onun mahiyetinin değerini aşağı indirmek olacaktır. Başka yerlerde olduğu gibi burada da değerler üzerine düşünmek Varlığa karşı yapılabilecek en büyük saygısızlıktır. Dolayısıyla değerlere karşı düşünmek, varlıkların değersizliği ve hükümsüzlüğü için davul çalmak anlamına gelmez. Bu daha ziyade, varlıkları salt nesnelere olarak öznellemeye karşı, Varlık hakikatinin aydınlatmasını düşünmenin önüne getirmek anlamına gelir.³

Bu üç pasajı bir araya getirdiğimizde, Heidegger'in Nietzsche hakkındaki itirazlarını şu şekilde özetleyebiliriz: Değerlere göre düşünmek, değer atfedilenin hak ettiği değeri elinden almaktır; çelişkili bir biçimde değer atfedilenin değerini düşürmektir. Dolayısıyla, nihilizm en yüksek değerlerin değersizleştirilmesi olarak anlaşıldığı ölçüde, değerler içinde düşünüldüğü sürece nihilizmin üstesinden gelinemez. Fakat Nietzsche değerlerle düşünmeyi üstlenmiştir. Heidegger'e göre "değerlere göre düşünmenin ağına yakalanmıştır." Bu yüzden, Nietzsche nihilizmin üstesinden gelemez ve en büyük projesi olan yeni değerler yaratmak "Varlığa karşı yapılabilecek en büyük saygısızlığın" bir başka örneği olmaktan öteye gidemez.

II

Nietzsche değerlere ilişkin bu yaklaşıma tamamıyla uzak değildir. Örneğin, Heidegger ile değerlerin "sorgulanabilir kökeni" konusunda tamamen hemfikirdir denebilir: "Değerlerin köhnemiş kökeni daha anlaşılır hâle geldikçe, evren değer kaybediyor, anlamsızlaşıyor."⁴ "Fakat", Nietzsche devam eder, "bu sadece *geçiş aşamasıdır*."⁵ Dolayısıyla Nietzsche, değerlerin perişan kökeni ve sorgulanabilir statüsü konusunda Heidegger'e katılıyor gibi görünse de bu kökeni ve statüyü değer fikrine atfetmeme konusunda onunla aynı fikirde değildir. Nietzsche, daha ziyade, perişan ve çökmekte olanın bizim özel tarihsel çağımızın - nihilistik çağın- özel değerleri olduğunu savunur. Dolayısıyla, Heidegger değerlerle düşünmekten basitçe kaçınmamız gerektiğini söylerken, Nietzsche aktif bir projeye dahil olmamız gerektiğini iddia eder; ahlaki alanı bu köhne, çökmekte olan değerlerden arındırmalıyız, böylece onların yerine daha iyi değerler- açıkça güç istenci üzerine kurulacak değerler- koyabiliriz. O hâlde Nietzsche'nin projesi esasen olumludur. Değerleri yok etmemizi istiyor, bu doğru, ama sadece yeni bir ahlakın inşasına, yeni değerlerin yaratılmasına zemin hazırlamak için.

Nietzsche'nin pozisyonu basit bir teşhise dayanmaktadır: hayatın değerlendirme sürecinden bağımsız olamayacağı (Heidegger'i hiç kuşkusuz bu gerçeği görmemezlikle suçlamaktadır): "Tüm değerlemeler zamanından önce yapılmıştır ve öyle de olmalıdır..."

Bundan dolayı kimse *yargıya varmamalıdır* (ya da hüküm vermemelidir). Keşke insanlar *değer atfetmeden, nefret etmeden ve bağlanmadan yaşayabilseydi.*"⁶

Tüm bunlar, Nietzsche'ye göre, filozof için açık bir görev anlamına gelir. Değerler olmadan yaşayamayız ama şimdiki zamanın değerleriyle de yaşayamayız. Dolayısıyla, şimdiki zamanın bu değerlerini yok etmeli ve gelecek için yeni ve daha iyi değerler yaratmalıyız. Felsefenin filozoftan talep ettiği şeyler

*değerler yaratır... Gerçek filozoflar... komutanlar ve yasa koyuculardır: Onlar "Böyle olmalı!" derler... insanın ne için ve nereye gideceğini belirlerler... (Sınırları belirlerler) Yaratıcı bir el ile geleceğe uzanırlar ve tüm olan ve olmuş olan onlar için bir araç olur, bir enstrüman, bir çekiç. Onların "bilmesi" yaratmaktır, yarattıkları yasamadır, doğruya yönelik iradeleri ise -güç istencidir.*⁷

Elbette, buraya kadar anlatılanlar Heidegger'e göre bir filozofun kesinlikle yapmaması gerekenlerdir. Bir filozof "değer yaratmamalıdır", bunu yapmak "değer atfedilenin hak ettiği değeri elinden almaktır". O, "komuta etmemeli ve kural koymamalıdır", bunu yapmak komuta edilenin ve kural koyularının "ancak insanların tahminleri için bir nesne olduğunu" kabul etmektir. 'İnsanın nereye gideceğini ve ne için gideceğini belirlememelidir' (insanlık için sınırları belirlememelidir), çünkü bu 'öznelleştirir'. "Bir çekiçle geleceğe uzanmamalıdır" çünkü bu "varlıkların var olmalarına" imkân tanımamaktadır. Kısacası, değerlere göre fazla düşünmemelidir, çünkü bu "Varlığa karşı yapılabilecek en büyük saygısızlıktır."

III

Şimdi Heidegger'in Nietzsche eleştirisinin haklı olup olmadığını inceleyelim. İlk olarak, Heidegger'in yargılayıcı ve etik düşünmek hakkındaki eleştirilerinin sadece bizim esas olarak incelediğimiz son dönemlerindeki çalışmalarında değil, ilk çalışmalarında dahi mevcut olduğu vurgulanmalıdır. Örneğin, Varlık ve Zaman boyunca Heidegger, etik yapmadığı, hatta girişiminin etiğe yer bırakmadığı, çünkü etiğin "ontolojik" değil "ontik" bir araştırma konusu olduğu konusunda defalarca ısrar eder. Dahası, son dönemdeki yazılarından birinde, eğer tüm uyarılarına rağmen, birisi Varlık ve Zaman'ı insanın ontik karakterizasyonu şeklinde yorumlayarak "insan yaşamını" öven, hayatın veya etiğin bir felsefesi olarak görürse, her şeyin birbirine karışacağını açık bir biçimde iddia etmektedir.⁸

Fakat Heidegger'in bu itirazlarında bir şeylerin tuhaf olduğu fark edilmektedir ve bunun nedenini tespit etmek de çok zor değildir. Öncelikle, Heidegger'in etik ve değer sorularını birbirinden ayırma girişimi, büyük ölçüde bilgi/pratik ve olgu/değer gibi geleneksel felsefi ikilikleri yıkmakla ilgilenen felsefe anlayışı tarafından ciddi şekilde zayıflatılmış görünmektedir. Tek başına bu bile onun sorgulamasını değerlendirmeye dayalı bir bileşenden uzak tutma çabası hakkında şüphe uyandırmaktadır. Fakat daha açık olan ise, Heidegger'in bu geleneksel felsefi kategorileri yetersiz olarak değerlendirirken, kendilerini daha pratik anlamdakilerle (örneğin varoluşsallarla) değiştirmemesidir. Aslında Heidegger'in temel kategorileri, etikçi olduğunu kabul edenler hariç, belki de diğer tüm filozoflarınkinden daha fazla değer yüklüdür. Bundan dolayı, örneğin, Heidegger "şeyler" kavramının dünyadaki varlıkların bizim asıl tasavvurumuz olduğunu reddeder ve bunu "donanım" kavramı ile değiştirir; felsefenin başlangıç noktasının *cogito* olduğunu kabul etmez ve bunun yerine "Dünyada-olmak" kavramını kullanır; Husserl'in yönelimsellik kavramını kendisinin "merak" kavramıyla değiştirir; "dünyanın bilgisini" insanların daha temel davranışlarından olan "yer alma", tasarım, fayda, ruh hâli ve endişenin ardından ikinci sıraya koyar. Görünen o ki, pratik ve etik çıkarımlardan bağımsız olarak düşünüldüğünde, bahsedilen Heideggerci kavramlardan hiçbirinin tam olarak anlaşılır olduğu öne sürülemez.⁹

Bu noktaya örnek olması amacıyla Heidegger'in diğer iki temel kavram hakkındaki analizini inceleyelim: otantiklik ve otantik olmama. Görünen o ki, eğer bu iki kavram, diğerlerinden daha da ileri derecede, hiçbir ahlaki önem arz etmediği düşünülürse çok zor anlaşılır. Walter Kaufmann'ın belirttiği üzere, Heidegger, Varlığın bu iki farklı biçimi konusundaki zıt düşüncesinin ahlaklılıkla tamamen alakasız olduğunu söyleyerek bunu sürekli reddetmiş ve açıklamalarının değerden bağımsız olduğunu belirtmiştir; ancak bu, tüm kitap boyunca (Varlık ve Zaman) mevcut olan en müthiş iddia olabilir. Heidegger'in otantiklik romantize edilirken, otantik olmama hakkındaki açıklaması son derece alaycıdır.¹⁰ Kaufmann'ın yorumunun haklılığını değerlendirmek için, Heidegger'in otantik olmamanın üç ana özelliğinden biri olan "boş konuşma" hakkında ne söylediğini ele alalım:

Bu konuşma şekli, varlık ve mevcudiyetin bu konuşulan şeklinin birincil ilişkisi kaybolduğundan -ya da böyle bir ilişki hiç kurulmadığından- dolayı varlığın ilksel bir şekilde sahiplenilmesine izin verecek şekilde iletişim kurulmasına izin vermez; bunun yerine *dedikodu* ya da *lafı dolaştırma* şeklinde iletişim kurar. Elbette bu boş konuşma sesli bir dedikodu olarak sınırlanabilir, "karalama" şeklinde yazılarımıza da sızar. Son durumda dedikodu ... yüzeysel (üstünkörü) okumadan beslenmektedir.¹¹

Yine de Heidegger, muğlaklığın sahiciliğini tartışırken şöyle der: Doğru yolda olunduğu konusundaki bu rivayet Dasein'in olasılıkları konusunda düzenbazlık yapan en sinsî tavidir.¹²

Şimdi, Heidegger'in otantik kararlılıkla ilgili methodici ifadelerinden birini karşılaştırmalı olarak inceleyelim:

Kararlılığın doğruluğu, anlamıyla uyumlu biçimde hareket eder ve kendini daimî olarak özgür tutar. Bu daimî özgür tutma, Dasein'in varlığı için tüm potansiyelliğidir. Bu daimî kesinlik sadece kararlılığın garantisine bağlanmıştır, çünkü ancak bu şekilde kendisi ve onun kesinlikle doğru olabileceği olasılığının arasında bir bağlantı kurabilecektir. Kararlılık ölümü öngördüğünden dolayı, gerçek ve bütün olan bir kesinliğe erişir.¹³

Aslında Heidegger'in dilinin değer yüklü olduğu açıktır ve anlamını iletmede başarılı olması için değer yüklü olması gerektiği de aynı derecede açıktır. Sonuçta boş konuşma ve otantik kararlılık "dedikodu", "karalama", "yüzeysellik ve üstünkörülük", "sinsilik", "düzenbazlık", "Varlığın bütün potansiyelliği" vb. kavramlardan bağımsız olarak düşünüldüğünde kolayca anlaşılabilir. Ve bu kavramlar, sırasıyla, değerlendirici yargılardan makul bir soyutlama yapmak için ancak yeterlidirler. Nasıl anlayacağımıza göre, örneğin, "yüzeysel ve üstünkörü okumak" -sığ ve önemsiz okumalar haricinde- genel olarak nüfuz edici, dürüst ve dikkatli okumaların yanında daha kalitesiz mi kalmaktadır? Dahası eylemlerimizde tezahür ettiğinde otantiklik tarzına göre belirgin bir aşağılık sergileyen bir varlık tarzı dışında otantik olmama kavramını nasıl anlayabiliriz? Heidegger'in analizinin sonucu benim şu anda, burada, boş konuşmaya bulaşmamam ve bunun yerine gerçekçi bir konuşmaya girişmem değil midir? Eğer Heidegger otantikliğe ve otantik olmamaya ilişkin analizlerinin bu etik çıkarımları gerektirmesini gerçekten istemiyorsa, bu derece ahlak yüklü "otantiklik", "otantik olmama", "kararlılık" gibi kavramlardan faydalanmamalı ve kendi yorumlamasını kullanmamalıdır demek yanlış olmayacaktır. Olduğu hâliyle, dili etik kavramlarla o derece doymuştur ki, bu kavramların çıkarımları tamamıyla açık hâle gelene kadar analizleri tam olarak anlaşılabilir.

Tüm bunlar aklımızdayken, önceden alıntı yaptığımız, Heidegger'in "Hümanizm üzerine Mektup" adlı eserindeki pasaja geri dönelim. Bu pasajda Varlık ve Zaman'a bağlantılı olarak fark ettiğimiz tüm gariplikler önümüze çıkacak. Örneğin, Heidegger'in önceki söylemlerinde kesinlikle reddettiği felsefenin gelenekselleşmiş ikiliklerinin yeniden yerine

konulduğunu görürüz. Dolayısıyla, değer biçmenin "öznelleştirici" olduğundan ve "yalnızca insanın değerlendirebileceği bir nesne" olarak değer, Heidegger'in neredeyse küçümsediği öznel/nesnel ayrımını kullanıyor gibi görünmektedir. Aslında, bu ayrıma atıfta bulunmadan pasajı anlamlandırmak zordur.

Dahası, özellikle uygun göründükleri bir alanda temel kavramlardan yararlanma konusunda garip bir isteksizlik görüyoruz. Böylece, değerler öznel yaratımlar ve "sadece insan fikirleri için bir nesne" bile olsa, Heidegger onları neden kontrolden çıkmışçasına reddetmektedir? Bunu yapmak yerine, neden bu değerleri anlamak için kendisinin "merak" ve "yer alma" kavramlarını kullanmayı denememektedir?

Dahası, değer yargılarında bulunmaktan ne pahasına olursa olsun kaçınmaya çalışan bir kişide her zaman rastladığımız bir tuhaflıkla karşılaşyoruz. Bu bağlamda, Nietzsche'nin "kimse değerlendirme yapmadan yaşayamaz" cümlesindeki iddiasını bu pasaj ile test etme şansımız olabilir. Bulduğumuz şey, elbette, Heidegger'in iddiasının kesin bir biçimde belirli bir değerlendirmeye dayandığıdır. Bu, Heidegger'in bir yandan değerlere ve değerlendirmenin rolüne karşı olduğunu söylerken, bir yandan da "kıymeti"nin ya da "Varlık'ın haysiyetinin" özel değerine itiraz etmesidir (Heinemann'ın dediği gibi, "bir nesnenin değeri dışındaki kıymeti nedir ki?")¹⁴. Ve Heidegger'in değerlere göre düşünmememiz gerektiğini söyleyen mesajı, değer yüklü bir dille ifade edilmiştir ve gerçek anlamda etik ve değer biçici bir mesajdır. (Örneğin, değere göre düşünmek Varlığa karşı yapılabilecek en büyük saygısızlıktır.) Dolayısıyla, Heidegger'in etik ve değerlendirici yargıları reddetmesi, yalnızca reddettiği ikiliklerin ve kategorilerin eski hâline getirilmesine değil, aynı zamanda, iddialarıyla doğrudan çelişkili bir şekilde, etik ve değerlendirici yargıların kendilerinin eski hâline getirilmesine de bağlı görünmektedir. Bunun ışığında, daha tutarlı bir yaklaşımın Heidegger'in ontolojisinin pratik sonuçlarıyla doğrudan yüzleşecek ve bu sonuçların Heidegger'in girişiminin doğası için gerekli olan değer biçme süreci için açıklığa kavuşturulmasını düşünecek bir yaklaşım olabileceği görülmektedir.

Özetlersek, Heidegger'in "değerlere göre düşünmek" karşısındaki itirazı birçok açıdan zayıf kalmaktadır. Bu itiraz ilk olarak Heidegger'in nesnel/öznel ve olgu/değer gibi geleneksel felsefi ikilikleri yıkmayı ve görünüşte "merak", "yer almak", "ruh hâli" "endişe"nin önde geldiği değer yüklü bir fenomen kurmayı amaçlayan kendi felsefe anlayışı tarafından baltalanmaktadır. İkinci olarak, Nietzsche'nin görünüşe göre haklı olarak imkânsız olarak gördüğü şeye, yani değerlendirmeden yaşama girişimine dayanır. Üçüncüsü, bize "değer atfedilenin hak ettiği değer elinden alınmasını" sebep gösterip değerlemeden kaçınmamızı söylemek ile bir kişinin değerlere itiraz etmeden "değerin" nasıl anlaşılacağını merak etmesi birbiriyle çelişmektedir. Dördüncüsü, bize değer biçmekten kaçınmamızı söyleyen mesajın kendisi de bir değer biçici mesajdır ve bu da kendisiyle çelişmektedir. "Değerlerle düşünmeyin." ya da "Değerlerle düşünmek kötüdür." gibi bir anlam çıkarılmadığı takdirde bu pasajı anlamlandırmak zordur. Dahası, "Değerlere göre düşünmeyin." mesajı anlaşılabilir, zira kendisi "değerlere göre düşünmenin" örneği/modeli olmaktadır. Son olarak Heidegger'in iddiası, değerlere göre düşünmememizi isteyen ve son derece değer yüklü ve duygusal bir dille söylenen "Değerlere göre düşünmek Varlığa karşı yapılabilecek en büyük saygısızlıktır." mesajının diliyle farklı şeyleri söylemektedir.

IV

Her şeye rağmen, bizim açıkça etik bulduğumuz Heidegger'in iddialarında, eğer kelimelerin anlamından ziyade mesajın ruhuna bakılırsa, gerçekten bize söyleyecek önemli şeyleri olduğu fark edilmelidir. Bunların ne olduğunu görmek içinse, ilk olarak kısa bir süreliğine Nietzsche'nin konumuna dönmek faydalı olacaktır.

Eğer alıntı yaptığımız pasajlarında Nietzsche'nin ne söylediğine bakarsak, diğer yüzlerce pasajda olduğu gibi bizi yaratmak, iddia etmek, üstesinden gelmek, bir yere varmak, yenmek, manipüle etmek, imar etmek, yıkmak konusunda cesaretlendirdiğini; Heidegger'in cümlesiyle ifade edersek, varlığın var olmasını *sağlamamızı* istediğini görürüz. Bu mesaj, *bazı* insanları, gelişimlerinin *bazı* aşamalarında, *bazı* durumlardan kurtarmaktadır. Örneğin, ebeveynlerinin kontrolünden kaçmaya çalışan ergenleri kurtarmaktadır, fakirliklerinden kaçmaya çalışan fakir insanları kurtarmaktadır, acılarından kaçmaya çalışan acılı insanları kurtarmaktadır vs. Ek olarak bu mesaj, çekingen, tembel, yorgun ve mağlup insanların duyması gereken bir mesajdır. Kısacası, kendilerini ortaya koyamayan sadece “olayların olmasına izin veren” insanlar tarafından duyulmaya ihtiyacı vardır.

Ancak Nietzsche'nin mesajının olumsuz bir yanı da vardır. Daha doğrusu, Nietzsche'nin mesajı, başkalarına acı veren, baskı yapan, köleleştiren, kontrol eden ve işkence yapan kişilere hitap ettiğinde tehlikelidir. Bağnaz, kinci, tahammülsüz ve sadistlere yöneldiğinde de tehlikelidir. Bu insanların farklı bir mesaj duymaya ihtiyaçları vardır, Nietzsche'nin mesajının yerine gelmesi yerine, onu tamamlayan bir mesaja.

Burada Heidegger'in mesajının büyük değerini buluyoruz. Yeterince derinlemesine bakarsak, Heidegger'in bizi geride durmaya, sessiz olmaya, alçakgönüllü olmaya, özgür bırakmaya, sabırlı olmaya, saygılı olmaya, kısacası ve yine kendi deyimiyle, varlığın olmasına izin vermeye teşvik ettiğini görürüz. Bu, bir önceki paragrafta sayılan herkesin ihtiyaç duyduğu bir mesajdır.

Dolayısıyla hem Nietzsche'nin hem de Heidegger'in vermek istedikleri sağlam bir mesaj vardır ve bu mesajların birbirlerini tamamladıkları açıktır. Bunu daha basit bir örnekle ifade edecek olursak; canlı bir kuşu elimizde nasıl tutabileceğimiz konusunda Nietzsche ve Heidegger'in bize tavsiyede bulduklarını düşünelim. Nietzsche kuşu sıkıca tutmamız gerektiğini böylece uçarak elimizden kaçamayacağını söylerken, Heidegger kuşu çok sıkı tutmamamızı, aksi takdirde kuşu öldürebileceğimizi söyleyecektir. Her iki tavsiyenin de kendince geçerliliği vardır. Yeterince sıkı tutmadığımızda kuşun uçarak elimizden kaçacağı ne kadar doğruysa, çok sıkı tutarsak kuşun öleceği de o derece doğrudur. Bu iki mesaj uygun şartlarda bir araya gelirse özellikle önemlidir. Şöyle ki, Nietzsche'nin mesajı hayatını kontrol edemeyenler, özgürlüklerini kazanmak isteyenler, durumları konusunda bir miktar hakimiyet isteyenler ve sorumluluklarının payını bilmek isteyenler için uygundur. Öte yandan Heidegger'in mesajı bu kişiler için son derece uygundur. Ancak Nietzsche'nin mesajını duymaya ihtiyacı olanlara yöneltildiğinde baskıcıdır. O hâlde, her iki mesaj da duyuldukları bağlama bağlı olarak değerli olabilir. Bu mesajlar birbirlerini tamamlamaktadırlar.

Heidegger, görünen o ki, sonuçta dikkate alınmaya değer bir noktaya işaret etmektedir. Fakat Heidegger'in iddialarının aksine, bu hakkı ancak mesajının etik bir boyutu olduğunu fark ettiğimizde teslim etmek önemlidir. Çünkü ona attığımız mesaj, örneğin “geri çekil, sessiz ol, alçakgönüllü ol, vb.”, bir anlamda insan eylemi için bir rehber olarak anlaşılmadığı takdirde pek anlaşılır değildir. Ve eğer böyle anlaşılmıyorsa, kesinlikle Nietzsche'nin konumunun bir tamamlayıcısı olarak görülemez.

Notlar:

¹ Heidegger, M. (1959). *An Introduction to Metaphysics*. (Ralph Manheim, Trans.). New Haven, p. 199.

² Heidegger. (1977). The Word of Nietzsche: "God Is Dead". *The Question Concerning of Technology and Other Essays*. (William Howitt, Trans). New York, pp. 104-105.

³ Heidegger. (1977). Letter on Humanism. *Basic Writings*. (Frank A. Capuzzi and J. Glenn Gray, Trans). New York, p. 228.

⁴ Nietzsche, F. (1968). *The Will to Power*. (Walter Kaufmann and R. J. Hollingdale, Trans). New York, #7

⁵ Ibid.

⁶ Nietzsche. (1978). *Human All-too-Humans*. (James O. Bennett, Trans). "Nietzsche and the Impurity of Value". *New Scholastic* 52, p. 526.

⁷ Nietzsche. (1968). Beyond Good and Evil. Kaufmann in *Basic Writings of Nietzsche*. New York, #211.

⁸ Heidegger. (1969). Kant and the Problem of Metaphysics. *Martin Heidegger on Being Human*. (R. Schmitt in Schmitt, Trans). New York, p. 224.

⁹ Solomon. R. Cf. (1978). *From Rationalism to Existentialism*. New York, pp. 227-232.

¹⁰ Kaufmann, W. *Nietzsche, Heidegger and Buber: Discovering on Mind, Volume 2*. St. Louis, pp. 197-198.

¹¹ Heidegger. (1962). *Being and Time*. (John Macquarrie and Edward Robinson Trans). New York, p. 212.

¹² Ibid, pp.217-218, but I have used Kaufmann's translation in Kaufmann, op.cit., p.198.

¹³ Ibid, p.356.

¹⁴ Heinemann, F. H. (1958). *Existentialism and the Modern Predicament*. New York, p. 100. Heinemann aslında 'değer' yerine 'haysiyet' demektir, ancak bu onun amacını değiştirmemektedir.